

Track and Tell Case Status (Criminal)

“ Innovation For Change นวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง
นำกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้าถึงประชาชน ”

โดย

กลุ่มกาสะลอง

Track and Tell Criminal Case Status

1. วัตถุประสงค์และความจำเป็น

1. ผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาไม่ทราบสิทธิและสถานะทางคดี
 2. เกิด Black box ข้อมูลหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
 3. กระบวนการความเชื่อมโยงในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน
- ความเชื่อมโยงกับแนวนโยบาย**
- สอดคล้องกับแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล จะเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ที่ต้องการจะเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานความยุติธรรมให้แก่ประชาชน รวมถึงยกระดับการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้รับรู้สิทธิ
2. ในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องสถานะคดี
3. เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลสถานะคดีได้อย่างต่อเนื่องทั้งกระบวนการ
3. เพื่อยกระดับการให้บริการประชาชนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

3. กลุ่มเป้าหมาย และหลักการ

1. ติดตามสถานะคดี
2. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
 - ความรู้ทางกฎหมายในการดำเนินคดี
 - สิทธิประโยชน์ของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหา
 - ช่องทาง/หน่วยงานให้คำปรึกษาเรื่องคดี

4. ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ปิด Gap ของการติดตามสถานะคดี (แต่ละหน่วยงาน มี Tracking แต่ยังไม่เชื่อมโยงข้อมูล)
2. ยกระดับการบริการ นอกจากแจ้งสถานะคดี แต่แจ้งสิทธิในกระบวนการยุติธรรม/ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการทางคดี
3. จุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

- ข้อจำกัด**
- ผู้ริเริ่มอาจไม่เห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน ส่งผลให้การพัฒนาระบบไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง
 - ความไม่พร้อมของระบบเทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงาน
 - ข้อมูลบางกรณีเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหว การใช้หรือส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ จึงมีข้อจำกัดเรื่องกฎหมาย เชื้อไขกฎหมาย ข้อบังคับ
 - การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง หรือผู้ดูแลรับผิดชอบไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยี รวมถึงอาจมองว่าเป็นการเพิ่มภาระ

5. กระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดระบบ



6. การทำงานของระบบ / ผู้ดูแลระบบ (สำนักงานกิจการยุติธรรม : สกธ) หน่วยงานเจ้าภาพ/ดำเนินการ



- ข้อเสนอแนะ:**
- นโยบายของผู้บริหารต้องชัดเจน มีการกำหนดมาตรการการควบคุมและกำกับดูแล พร้อมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง
 - ปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ เพื่อให้เกิดการประสานงานและเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันอย่างบูรณาการ
 - ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างทัศนคติเชิงบวกให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลลงในระบบ

ภาพที่ 4 One Page Concept Paper Track and Tell Case Status (Criminal)

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้ เป็นการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนานวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมวิชาการในหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง (ยธส.) รุ่นที่ 12 โดยกลุ่มกาสะลอง ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม และพิจารณาเห็นสมควรเสนอนวัตกรรม “Track and Tell Case Status (Criminal)” ซึ่งเป็น Innovation for Change หรือ นวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงนำกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้าถึงประชาชน

“Track and Tell Case Status (Criminal)” คือ แอปพลิเคชัน (Application) ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยแบ่งข้อมูลออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ระบบการติดตามสถานะของคดี (Tracking) และระบบการให้ข้อมูลชุดความรู้/สิทธิของประชาชนเกี่ยวกับงานคดี (Telling)

เหตุใดจึงต้อง Track and Tell? รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 มีเจตนารมณ์และบทบัญญัติที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมว่าจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสานเชื่อมโยง โปร่งใส เป็นธรรม และต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทุกระดับได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายที่สูงเกินสมควร รวมถึงจะต้องให้ประชาชนรับรู้สิทธิของตนเองอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายและร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแล้ว จะต้องสามารถติดตามสอบถามความคืบหน้าของขั้นตอนต่าง ๆ และรับรู้สิทธิทางคดีได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน ก็ได้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว จึงได้มีการริเริ่มพัฒนาระบบหรือช่องทางที่จะให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งรับรู้ข้อมูลข่าวสารและขั้นตอนการให้บริการของหน่วยงานได้โดยง่าย เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบ CRIMES สำนักงานอัยการสูงสุดจัดทำระบบ AGO-Tracking สำนักงานศาลยุติธรรมเปิดใช้งานระบบบริการข้อมูลคดี CIOS เพื่อให้ประชาชนเข้าไปติดตามความเคลื่อนไหวหรือขั้นตอนความคืบหน้าต่าง ๆ ที่ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องได้ อย่างไรก็ตาม ระบบที่หน่วยงานทั้งสามหน่วยงานพัฒนาขึ้นนั้น ยังคงเป็นระบบการดำเนินงานแบบแยกส่วน ไม่สอดคล้องเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางคดี จึงไม่อาจเข้าถึงและได้รับการอำนวยความสะดวกที่สะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ซึ่งแอปพลิเคชัน “Track and Tell Case Status (Criminal)” จะเป็นเครื่องมือที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

โดยรายงานฉบับนี้ ได้แบ่งโครงสร้างเนื้อหาที่สำคัญออกเป็นสามส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาหรือจัดการกับปัญหาเหล่านั้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา และข้อเสนอนวัตกรรมการทำงานของระบบ Track and Tell รวมถึงแนวทางการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในระบบ และกลไกหรือกระบวนการขับเคลื่อนระบบดังกล่าว ตลอดจนมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สามารถนำไปพิจารณาประกอบการสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรม “Track and Tell Case Status (Criminal)” ให้เกิดขึ้นได้จริงต่อไป

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นอีกหนึ่งประเด็นปัญหาที่มักจะถูกตั้งคำถามจากประชาชนถึงประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งตำรวจ อัยการ ศาล ยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมหรือแม้แต่หน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งมองว่ายังคงมีปัญหาในเชิงการบริหารจัดการและโครงสร้าง ปัญหาคอร์รัปชันและระบบอุปถัมภ์ อันส่งผลต่อความเชื่อมั่นด้านกระบวนการยุติธรรม

ประดิษฐ์ เป้นทอง (2558) ได้กล่าวถึงปัญหากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาจากกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุม ล้าสมัย ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง ระบบบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทยขาดประสิทธิภาพ การทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีหลายหน่วยงานเกิดความซ้ำซ้อน ขาดทิศทาง ขาดความเชื่อมโยง ล้าช้า และมีค่าใช้จ่ายสูง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้าน ให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทุนความให้”

นอกจากนี้ยังปรากฏมาตราอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนสามารถติดตามตรวจสอบได้ อาทิ มาตรา 51 ที่ระบุไว้ว่า

“การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ...”

และมาตรา 59 ที่ระบุไว้ว่า

“รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงหรือความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก”

อีกทั้งสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม จะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองแล้ว ยังปรากฏในกฎหมายอีกหลายฉบับ

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายได้บัญญัติรับรองสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม แต่ข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติยังคงปรากฏให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนหรือขาดความรู้ด้านกฎหมายที่ยังคงไม่สามารถเข้าถึงหรือพึ่งพากระบวนการยุติธรรมจาก

หน่วยงานของรัฐได้อย่างเต็มที่ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากรูปแบบกลไกในการให้บริการด้านความยุติธรรมมีแบบแผน พิธีการที่ซับซ้อนเป็นลักษณะทางการ ทำให้เกิดอุปสรรคที่จะเข้าถึงความยุติธรรม (access to Justice) ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ หน่วยงานที่เป็นกลไกหลักซึ่งอยู่ในกระบวนการต่อเนื่องกัน ต่างมีความเป็นอิสระ ในการบริหารงาน จึงอาจขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และขาดเอกภาพในการพัฒนาระบบบริหารงาน ยุติธรรม

ธีระ สนิเตจารักษ์ และวิชาญ กิตติรัตนพันธ์และคณะ (2563) ได้ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และ บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยได้ให้ข้อเสนอที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขและ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในอนาคตว่า ควรนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology system) มาใช้ในขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการสอบสวน (พนักงาน สอบสวน) ขั้นตอนการส่งคดี (พนักงานอัยการ) ขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดี (ศาล) จนถึงขั้นตอน การบังคับโทษ (กรมราชทัณฑ์) และหน่วยงานอื่นๆ โดยเป็นการใช้ระบบเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ กระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยังเป็นการบูรณาการข้อมูลระหว่าง หน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างกลไกและยกระดับการอำนวยความสะดวกในการดำเนินคดีอาญาให้กับคู่ความ โดยเปิดช่องทางการรับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ และความคืบหน้าหรือสถานะทางคดีตลอดเส้นทางการดำเนินคดี (พนักงานสอบสวน-อัยการ-ศาล)

2.2 เพื่อยกระดับการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมให้แก่ประชาชนของหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม

2.3 เพื่อสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับชั้นให้เกิดขึ้นกับประชาชนและ สังคมในวงกว้าง

2.4 เพื่อนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้

2.5 เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม และกระทรวงยุติธรรม

3. ขอบเขตของเรื่อง

รายงานเรื่อง Track and Tell Case Status (Criminal) “Innovation For Change นวัตกรรม เพื่อการเปลี่ยนแปลงนำกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้าถึงประชาชน” เป็นการศึกษา ระดมสมอง วิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม และค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ วารสาร เว็บไซต์ ในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับปัญหาด้านสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการพัฒนาระบบ ฐานข้อมูล ปัญหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งค้นหาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการติดตามสถานะคดี ของหน่วยงานในช่วงก่อนและระหว่างกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ – อัยการ - ศาล) รวมถึงแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนการศึกษาในเรื่องสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา/จำเลย ในคดีอาญา

4. คำจำกัดความ

ระบบติดตามสถานะคดี หมายถึง ระบบการจัดการติดตามและตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนงานอย่างเป็นระบบ ลดปัญหาความยุ่งยากในการตรวจสอบและลดปัญหาการติดต่อสื่อสารที่คลาดเคลื่อนหรือผิดพลาด ประหยัดระยะเวลาการทำงาน สะดวก รวดเร็วและเข้าใจง่าย

ระบบฐานข้อมูล หมายถึง องค์ประกอบของความสัมพันธ์ซึ่งนำมาประมวลผล จัดเก็บ และเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ และควบคุมในองค์การ ประกอบด้วยข้อมูลนำเข้า การประมวลผลสารสนเทศ โดยมีข้อมูลย้อนกลับเป็นตัวควบคุม

สิทธิด้านการบวนการยุติธรรม ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฯ 2560 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่บริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ให้ประชาชนเข้ากระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รวมถึงได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็น และเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

เนื้อเรื่อง

1. สภาพปัจจุบันของปัญหาหรือประเด็นที่กลุ่มสนใจ

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ เกิดจากประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย สิทธิด้านการบวนการยุติธรรมที่พึงมีและพึงได้รับ ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร นอกเหนือจากการแจ้งความหรือถูกจับกุมในชั้นตำรวจ ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะต้องติดต่อหน่วยงานที่ไหนที่ให้ความช่วยเหลือ ไม่เข้าใจกระบวนการภาพรวมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร ไม่สามารถรับทราบระยะเวลาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งหมดว่าใช้ระยะเวลานานแค่ไหน ต้องใช้ค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าใด รวมถึงไม่สามารถติดตามสถานะคดีของตนว่าอยู่ในขั้นตอนใด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นด้านกระบวนการยุติธรรม และหากพิจารณาถึงความคาดหวังต่อกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับ ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) สอบถามประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 1,262 ตัวอย่าง เรื่อง “การรับรู้และความคาดหวังของประชาชนต่อกระทรวงยุติธรรม” พบว่า ความคาดหวังที่ประชาชนต้องการ อันดับ 1 ร้อยละ 29.07 อยากให้พัฒนาระบบการบริการของหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงอย่างเท่าเทียม อันดับ 2 ร้อยละ 16.13 ต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนสิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนยังคงมีความต้องการที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ตลอดจนต้องการรับรู้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น กลุ่มอาสาสมัครจึงมีความสนใจที่จะค้นหากลไก หรือเครื่องมือ เพื่อเป็นนวัตกรรมที่จะสามารถช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และสามารถรับรู้สิทธิของตนเองอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายและร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแล้ว จะต้องสามารถติดตามสอบถามความคืบหน้าของขั้นตอนต่าง ๆ และรับรู้สิทธิทางคดีได้อย่างต่อเนื่อง

2. ที่มา/ต้นเหตุของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีอยู่หลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกออกจากกัน ส่งผลให้การบริหารงานยุติธรรมในภาพรวมขาดความเชื่อมโยงและขาดความเป็นเอกภาพในการพัฒนาระบบบริหารงานยุติธรรมร่วมกัน ทำให้การบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังคงไม่มีความเชื่อมโยง โดยเฉพาะระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่มีรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน รวมถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ จะเห็นได้จากรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

สุดสงวน สุธีสร และคณะ (2547) ได้เคยมีการศึกษาระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและการจัดเก็บข้อมูลทางคดีอาญาพบปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมโดยส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะใช้วิธีการบันทึกข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารมาลงฐานข้อมูลและฐานข้อมูลในแต่ละหน่วยงานยังขาดความเชื่อมโยงกัน ผลการศึกษาได้เสนอให้มีการพัฒนากลไกระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลที่เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บฐานข้อมูลยุติธรรมแห่งชาติ และมีหน่วยงานกลางในการรับผิดชอบจัดทำฐานข้อมูล

รายงานวิจัยของคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2554) ได้ทำการศึกษากระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของหน่วยงาน ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม และหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าระบบข้อมูลกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีลักษณะต่างหน่วยต่างทำซึ่งทำให้ข้อมูลประเภทเดียวกันมีวิธีการจำแนกและนับข้อมูลไม่เหมือนกัน ขาดการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ไม่สามารถนำข้อมูลมาสังเคราะห์ในภาพรวมได้ โดยในงานวิจัยดังกล่าวได้เสนอทางแก้ไขให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่รวบรวมและวิเคราะห์สถิติข้อมูลกระบวนการยุติธรรมให้มีการวางระบบตัวเลขอ้างอิงทางคดีเป็นหนึ่งเลขต่อหนึ่งคดีและตัวเลขอ้างอิงบุคคลที่กระทำผิดเป็นหนึ่งเลขต่อบุคคล พัฒนาระบบบูรณาการข้อมูลให้เป็นรูปธรรม และกำหนดมาตรฐานการรวบรวมข้อมูลกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกหน่วยงาน

ชวนส์ถ์ เจนการและคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยด้านข้อมูลกระบวนการยุติธรรมพบว่า ระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศใช้ในแต่ละหน่วยงาน แต่สิ่งที่เป็นปัญหาคือ เรื่องของมาตรฐานในการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่มีวิธีการเก็บรวบรวมและรายงานผลที่ต่างหากันไม่สามารถนำไปอ้างอิงใช้ข้ามหน่วยงานได้ ขาดการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลที่เป็นต้องให้ระหว่างกัน และต้องการให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

นอกจากนี้ จากรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมไทยของคณะกรรมการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้สอบถามปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาหลักในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลในกระบวนการยุติธรรม คือ แต่ละหน่วยงานมีความพร้อมในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต่างหากัน บางหน่วยงานอาจจะมีการพัฒนาจนสามารถให้บริการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกได้ แต่บางหน่วยงานมีระบบสารสนเทศสำหรับการปฏิบัติงานของตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือบางหน่วยงานอาจจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับพิมพ์งานทดแทนการใช้พิมพ์ดีดเท่านั้น

สำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการรายงานถึงปัญหาอุปสรรค พบว่า บางหน่วยงานไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน ส่งผลให้โครงการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ข้อมูลของหน่วยงานขาดความพร้อมใช้ (ถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน และทันสมัย) ขาดความพร้อมในการให้บริการ และความแตกต่างของความพร้อมของข้อมูลหน่วยงานไม่เท่ากัน

สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศกับหน่วยงานอื่น พบปัญหาอุปสรรคทั้งในเรื่องหน่วยงานไม่มีนโยบายให้มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง หรือผู้ดูแลรับผิดชอบไม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้เกิดความล่าช้าในการติดต่อประสานงานแก้ไขปัญหาข้อผิดพลาด ขาดงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีความแตกต่างกันซึ่งต้องทำความเข้าใจและปรับลักษณะข้อมูลเพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ระบบสารสนเทศของบางหน่วยงานขาดความเสถียร ขาดความถูกต้อง ทำให้ข้อมูลไม่พร้อมที่จะนำมาแลกเปลี่ยน ตลอดจนเมื่อดำเนินการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนแล้ว ขาดความต่อเนื่องในการปรับข้อมูลให้ทันสมัย

3. วิธีการที่ใช้แก้ไขปัญหหรือจัดการกับปัญหาเหล่านั้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

3.1 การรับรู้สิทธิในปัจจุบัน

ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ได้มีการพัฒนาจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนให้เข้าใจง่าย ในรูปแบบ infographic โดยเผยแพร่ผ่านหลากหลายช่องทาง ทั้งโปสเตอร์ เอกสารแจ้ง เว็บไซต์ของหน่วยงาน รวมถึงผ่านช่องทาง Social Media มากขึ้น นอกจากนี้ ได้มีกิจกรรมในการให้ความรู้แก่ประชาชนในระดับพื้นที่ รวมถึงกำหนดให้มีสายด่วนเพื่อให้คำปรึกษาด้านกฎหมายในหลากหลายหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถานายความ หรือสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นช่องทางในการให้ความช่วยเหลือให้แก่ประชาชน

3.2 การติดตามสถานะคดีในปัจจุบัน

แผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ฉบับปรับปรุง เดือนกันยายน พ.ศ.2563) ได้กำหนดกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้า ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้หลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ได้มีการพัฒนาระบบบริการประชาชนเพื่อแจ้งความคืบหน้าขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนได้รับทราบ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม รวมถึงกระทรวงยุติธรรม ได้มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พัฒนาระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ หรือ CRIMES (Criminal Record Information Management Enterprise System) ซึ่งเป็นระบบจัดการข้อมูลเกี่ยวกับคดีต่าง ๆ และเชื่อมโยงฐานข้อมูลไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมถึงหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวน ป้องกันอาชญากรรมและเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และบริการประชาชนที่เข้ามาติดตามความคืบหน้าของคดี สำหรับผู้ใช้งานแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

1. พนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน/เจ้าหน้าที่ประจำสถานีที่ติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย มีหน้าที่บันทึกหรือเพิ่มเติมข้อมูลอาชญากรรมให้ถูกต้อง

2. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่ด้านสืบสวน ป้องกันและปราบปราม ซึ่งจะใช้ข้อมูลในการดำเนินงาน

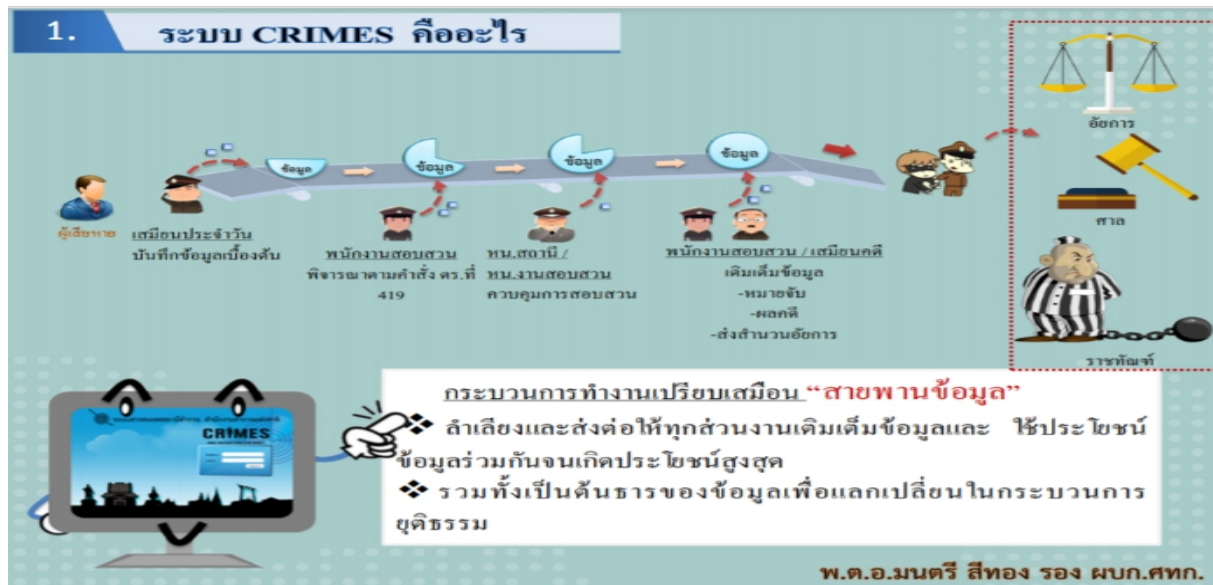
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้มีหน้าที่บริหารงานที่ต้องใช้ข้อมูลอาชญากรรมในด้านการสถิติ
 4. เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำกองทะเบียนประวัติอาชญากร ทำหน้าที่ตรวจสอบ ยืนยันประวัติผู้ต้องหา ลายพิมพ์นิ้วมือ ภาพถ่ายและหมายจับ
 5. เจ้าหน้าที่เทคนิค ทำหน้าที่บำรุงรักษาระบบให้สามารถทำงานได้ตลอดเวลา
- สำหรับการทำงานของระบบ ประกอบด้วย 5 กลุ่มงานระบบ ได้แก่ 1) กลุ่มระบบงาน 2) กลุ่มระบบงานสืบค้นข้อมูล 3) กลุ่มระบบงานบริการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 4) กลุ่มระบบแจ้งเตือน 5) กลุ่มระบบงานบริหารจัดการข้อมูลและระบบ ซึ่งแต่ละระบบงานจะเป็นไปตามสิทธิในการเข้าถึงระบบข้อมูลของกลุ่มต่าง ๆ

ตารางที่ 2 กลุ่มงานและระบบงานย่อยในระบบสารสนเทศสถานีดำรวจ

กลุ่มงานระบบ	ระบบงานย่อย
1. กลุ่มระบบงานบันทึก (Data Entry)	○ ระบบงานบันทึกข้อมูล (คดีอาญาทั่วไป คดีอุบัติเหตุจราจร เหตุทรัพย์หาย เหตุรถหาย เหตุคนหายพลัดหลง เหตุคนตายไม่ทราบชื่อแผนประทุษกรรม เหตุที่ต้องรายงาน) ○ ระบบบันทึกและติดตามบุคคลพ้นโทษ ○ ระบบการขอหมายจับ ประกาศสืบจับ และถอนประกาศสืบจับ ○ ระบบการออกคำขอต่าง ๆ เช่นหมายจับ ผัดฟ้องฝากขัง ○ ระบบบันทึกการปล่อยตัวชั่วคราวและการประกันตัว ○ ระบบการขออายัดตัว และการรับรองการอายัดตัว ○ ระบบบันทึกผลการตรวจสอบประวัติ 1 ○ ระบบรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e- Form) เช่น การรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เจ้าหน้าที่บันทึกแบบ Off-line
2. กลุ่มระบบงานสืบค้นข้อมูล (Data Search)	○ ระบบสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลแต่ละแหล่งข้อมูลโดยตรง ได้แก่ ข้อมูลในระบบสารสนเทศข้อมูล อาชญากรรมสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ข้อมูลทะเบียนราษฎร ข้อมูลทะเบียนยานพาหนะ ข้อมูลใบอนุญาตขับรถยนต์และจักรยานยนต์ ข้อมูลทะเบียนปืน ข้อมูลใบอนุญาตพกพาอาวุธ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ○ ระบบสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลข้างต้น จากหลายแหล่งพร้อมกัน โดยสามารถกำหนดหลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ในการสืบค้น เช่น การค้นหารถยนต์ยี่ห้อ รุ่น สี ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรมในระหว่างช่วงเวลา เป็นต้น

ตารางที่ 2 กลุ่มงานและระบบงานย่อยในระบบสารสนเทศสถานีดำรวจ (ต่อ)

กลุ่มงานระบบ	ระบบงานย่อย
3. กลุ่มระบบงานบริการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Data Services)	○ ระบบรายงานสถิติ (Statistic Report) ตามรูปแบบต่าง ๆ เช่น นาฬิกา อาชญากรรมตามประเภทคดี รายงานคดีประจำวัน เดือน ปี ตามสถานี จังหวัด ภาค ประเทศ ○ ระบบพิมพ์เอกสาร (Form Printing) ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ เช่น คำขอหมายจับ หมายจับ คำขอมัดฟ้องฝากขังแบบรายงานคดีทั่วไป แบบรายงานคดีอุบัติเหตุจราจร รายงานสถิติ โดยระบบนี้จะทำงานในลักษณะ Web Services หรือแบบ Report Services เพื่อให้บริการระบบอื่นๆ ○ ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Data exchange) สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่ระบบงานอื่นๆ เช่น ข้อมูลบุคคลพันโทฯ หรือ นำข้อมูลจากฐานข้อมูลไปใช้ ในรูปแบบ XML, ASCII Text, Adobe Acrobat PDF และ Microsoft Word เป็นต้น
4. กลุ่มระบบแจ้งเตือน (Alarm & Alert Services)	○ ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการครบกำหนดเวลาของงาน (Alarm Service) เช่น ครบกำหนดการส่งสำนวนคดี ครบกำหนดการขอ ผัดฟ้องฝากขัง ○ ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการตรวจสอบอัตโนมัติ (Alert Service) เช่น การพบหมายจับอื่นๆ ขณะบันทึกข้อมูลของผู้ต้องหาการพบรถยนต์ของกลางเป็นรถยนต์ถูกแจ้งหาย ○ ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน (Collaborative service) เช่น การแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร การแจ้งอายัดตัวจากสถานีอื่น
5. กลุ่มระบบงานบริหารจัดการข้อมูลและระบบ (Data & System Management)	○ ระบบตรวจสอบคดีในความรับผิดชอบ และบริหารสิทธิเจ้าของคดี การเข้าถึงข้อมูลคดี ○ ระบบบริหารสิทธิต่าง ๆ สำหรับระบบทั้งหมดผ่าน LDAP server สำหรับข้อมูลโปรแกรม ระบบงาน เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายและลูกข่าย อุปกรณ์ และผู้ใช้ ○ ระบบ Backup/Restore/Archive ของข้อมูลระบบงาน Operating และ System Software ○ ระบบบันทึกและตรวจสอบการทำงานต่าง ๆ ของผู้ใช้ระบบงานทั้งหมด (Audit Trail/Logging) ○ ระบบบริหารการเชื่อมโยงและเฝ้าดูการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย (Client Management and Monitoring)



ภาพที่ 5 ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ

(2) สำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุด ได้พัฒนา ระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อบริการประชาชน AGO-Tracking เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีสามารถเรียกดูข้อมูล รายละเอียด สถานะของการดำเนินคดี กำหนดการนัดหมายของคดี รวมถึงได้ทราบสถานะความคืบหน้าของการดำเนินคดีผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการทำงานของระบบ AGO-Tracking ประกอบด้วย

1. ประเมินคุณภาพของการให้บริการ ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักงานอัยการสูงสุด และประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน
2. ติดตามข่าวประชาสัมพันธ์และกิจกรรมของสำนักงานอัยการสูงสุด
3. ค้นหาหมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่ของสำนักงานอัยการทั่วประเทศ และสามารถเชื่อมต่อไปยังระบบ GPS เพื่อกำหนดเส้นทางไปยังสำนักงานอัยการต่าง ๆ
4. ติดตามความคืบหน้าของคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้
5. กรอกข้อมูลเพื่อยืนยันคำร้องออนไลน์ได้ เช่น แบบคำร้องขอปล่อยชั่วคราว แบบคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหา และแบบคำร้องขอเลื่อนการส่งตัวฟ้องศาล
6. สามารถทราบวัน เวลา สถานที่ การนัดหมายต่าง ๆ ของคดี (สำหรับประชาชนทั่วไปที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับคดี และไม่ได้ลงทะเบียน จะสามารถใช้งานได้เฉพาะข้อ 1-3)

สำนักงานอัยการสูงสุดอยู่ระหว่างการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)



ภาพที่ 6 ระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อบริการประชาชน AGO-Tracking

(3) สำนักงานศาลยุติธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบการติดตามความเคลื่อนไหวของสำนวนคดี โดยใช้ชื่อว่า “ระบบติดตามสำนวนคดี” หรือ Tracking System เพื่อให้พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทนายความ คู่ความ และประชาชน สามารถติดตามความเคลื่อนไหว หรือขั้นตอนต่าง ๆ ของสำนวนคดี ซึ่งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และไม่ต้องลงทะเบียนแสดงตัวตน ระบบดังกล่าวจะใช้เลขหมายเลขคดี และชื่อศาล เพื่อแจ้งว่าสำนวนคดีที่ต้องการค้นหาอยู่ระหว่างการพิจารณาใดของศาลในขั้นตอนใด โดยสามารถสืบค้นผ่านเว็บไซต์ <https://cios.coj.go.th/tracking/> หรือวิธีสแกน QR Code



ภาพที่ 7 ระบบติดตามสำนวนคดี ของสำนักงานศาลยุติธรรม

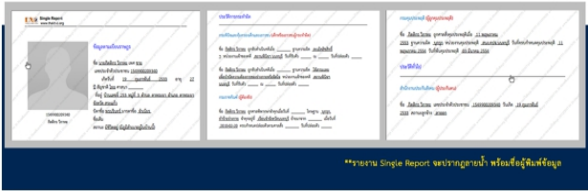
(4) ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC: Data Exchange Centre) เพื่อส่งเสริมบูรณาการให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม และเป็นระบบกลางในการสืบค้นข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะป็นระบบรายงานผลการสืบค้นรวบรวมในหน้าเดียวในลักษณะ Single Report โดยสามารถสืบค้นได้จากข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก หรือ ชื่อ – สกุล ซึ่งในระบบจะประมวลผลและนำมาจัดทำเป็นรายงาน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แสดงผล ข้อมูลทะเบียนราษฎร และข้อมูลภาพใบหน้า ส่วนที่ 2 แสดงผล ข้อมูลประวัติ

การกระทำผิด และส่วนที่ 3 แสดงผล ข้อมูลทั่วไป (ข้อมูลอื่นๆ ที่สนับสนุนการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ) ทั้งนี้ ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ร่วมลงนามข้อตกลง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมจำนวน 26 หน่วยงาน และมีฐานข้อมูลจำนวน 53 ฐานข้อมูล

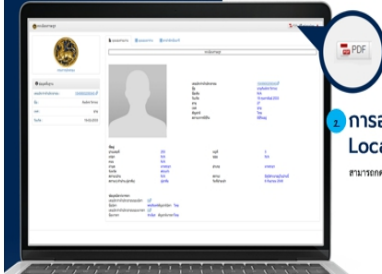
รูปแบบรายงานมี 2 ลักษณะ

การออกรายงานแบบ Single Report



Single Report เป็นระบบสืบค้นข้อมูลบุคคลแบบเบ็ดเสร็จ โดยสามารถสืบค้นได้จากข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก หรือ ชื่อ-สกุล โดยระบบจะประมวลผลและนำมากำหนดเป็นรายงาน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน

- ส่วนที่ 1 แสดงผล ข้อมูลทะเบียนราษฎร และข้อมูลภาพใบหน้า
- ส่วนที่ 2 แสดงผล ข้อมูลประวัติการกระทำผิด
- ส่วนที่ 3 แสดงผล ข้อมูลทั่วไป (ข้อมูลอื่นๆ ที่สนับสนุนการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่างๆ)



DXC Local Search แบบเฉพาะเจาะจง เป็นระบบการสืบค้นข้อมูลเพื่อการ แปรระบบหน่วยงานเจ้าของข้อมูล หรือฐานข้อมูลที่มีในระบบ DXC ซึ่งปัจจุบันมี 26 หน่วยงาน จำนวน 53 ฐานข้อมูล โดยจะสามารถสืบค้นได้เฉพาะฐานข้อมูลที่มีสิทธิ์เท่านั้น

ภาพที่ 8 ระบบของศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม

4. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา

แม้กฎหมายจะให้สิทธิแก่ประชาชนด้านกระบวนการยุติธรรม ทั้งในส่วนของสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา และให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในข้อเท็จจริงนั้นประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะบุคคล ยากไร้ ยังคงไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควร บุคลากรหรือหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมของไทยยังไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะแจ้งสิทธิให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ซึ่งถือเป็น “กระบวนการยุติธรรมที่ดูตาย” และถึงแม้หลายๆ หน่วยงานได้ดำเนินการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ด้านกฎหมายแก่ประชาชน และมีการพัฒนาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายมากขึ้น ผ่านช่องทางที่หลากหลาย แต่หาก มองในมิติของประชาชนที่จะรับรู้และเข้าใจเรื่องกฎหมายนั้น คงเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากกฎหมายเป็นเรื่อง เทคนิคและมีความสลับซับซ้อน รวมถึงกฎหมายในประเทศไทยมีอยู่จำนวนมาก หากจะนับจำนวนเฉพาะ พระราชบัญญัติ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 500 ฉบับ ที่ได้กำหนดความผิดต่าง ๆ ไว้ ยังไม่นับกฎหมายลำดับ รองลงมา เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เว้นแม้แต่คนที่มีการศึกษาในระดับ ปริญญาขึ้นไป ยังไม่ทราบข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นไปได้เลย หากบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางหรือเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมหรือผู้ยากไร้ตามชนบท จะเข้าใจหรือรับรู้ ข้อมูลด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องหาวิธีการ แนวทางในการให้ความรู้และสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือ ที่จะลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ในส่วนของการติดตามสถานะคดีก็เช่นกัน ประชาชนยังคงต้องติดต่อแต่ละหน่วยงานโดยตรง เพื่อขอทราบความคืบหน้าสถานะของคดี และถึงแม้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะมีการพัฒนา Application เพื่อเพิ่มความสะดวกในการแจ้งความคืบหน้าสถานะของคดี แต่ยังคงเป็นการให้บริการของ แต่ละหน่วยงานและขึ้นอยู่กับศักยภาพของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและความเข้าใจของบุคลากรที่จะสามารถ ให้บริการประชาชนได้มากน้อยต่างกัน โดยไม่ได้มองความเชื่อมโยงหรือยกระดับการให้บริการ

ด้านกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ต่อการรับบริการด้านการอำนวยความยุติธรรมเท่าที่ควร

5. ข้อเสนอแนะที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม

5.1 หลักการ

พัฒนาระบบแอปพลิเคชัน (Application) โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน (Cluster) ประกอบด้วย

(1) **การติดตามสถานะของคดี (Tracking)** โดยจะแจ้งความคืบหน้าสถานะคดี ในภาพรวมกระบวนการ (Flow งาน) ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการ และชั้นการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ที่ผู้เสียหายและผู้ต้องหา/จำเลย พึงมีสิทธิรับรู้ ในลักษณะรูปแบบ Timeline เพื่อให้เข้าใจง่าย นอกจากนี้จะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคดี โดยแสดงรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูล

- พนักงานสอบสวน : ระบบ Criminal Record Information and Management Enterprise System : CRIMES
- พนักงานอัยการ : สารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานอัยการสูงสุด (AGO – Tracking)
- ศาลยุติธรรม : ระบบบันทึกข้อมูลคดีสำคัญ (Tracking-System) และระบบจัดเก็บและสืบค้นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น (ขยาย phase 2 เพิ่มคำพิพากษาศาลสูงด้วย)

(2) **การให้ข้อมูลชุดความรู้ /สิทธิของประชาชนเกี่ยวกับงานคดี (Telling)** โดยจะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิแก่ผู้เสียหาย และผู้ต้องหาหรือจำเลย และข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

- ขั้นตอน กระบวนการในคดีอาญา ของ พนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการ/ศาลยุติธรรม
- สิทธิของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาหรือคู่ความในคดีอาญา
- ช่องทางและหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- ข้อมูลสำร่อนรู้ในกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ 3 รายละเอียดข้อมูลสิทธิของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาหรือคู่ความในคดีอาญา

สิทธิผู้เสียหาย	สิทธิของผู้ต้องหา/จำเลย
1. สิทธิร้องทุกข์และถอนคำร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ 2. สิทธิในการฟ้องคดีอาญาและถอนฟ้องคดีอาญา 3. สิทธิในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา 4. สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ 5. สิทธิที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ 6. สิทธิขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	สิทธิขั้นพื้นฐานของ “ผู้ต้องหา” 1. สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมโดยไม่มีเหตุอันสมควร 2. สิทธิที่จะได้รับแจ้งให้ทราบว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณา 3. สิทธิที่จะไม่ตอบคำถามของเจ้าพนักงานสอบสวน เว้นแต่คำถามที่ถามชื่อหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือตอบคำถามที่เป็นผลเสียแก่ตนเอง หรือให้การในชั้นสอบสวน 4. สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

ตารางที่ 3 รายละเอียดข้อมูลสิทธิของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาหรือคู่ความในคดีอาญา (ต่อ)

สิทธิผู้เสียหาย	สิทธิของผู้ต้องหา/จำเลย
7. สิทธิร้องทุกข์และถอนคำร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ 8. สิทธิในการฟ้องคดีอาญาและถอนฟ้องคดีอาญา 9. สิทธิในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา 10. สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ 11. สิทธิที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการ 12. เป็นโจทก์ 13. สิทธิขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 14. สิทธิคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยในกรณีที่ศาลรับฟ้องแล้ว 15. สิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายในฐานะพยานถูกฟ้องคดีอาญา 16. สิทธิในการรับรู้ความคืบหน้าของคดีและผลของคำพิพากษา 17. สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและข้อกังวลใจต่อศาล 18. สิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ 19. สิทธิขอให้จัดให้มีการยืนยันหรือชี้ตัวผู้กระทำผิดในสถานที่ที่เหมาะสมและมีให้ผู้เสียหายถูกมองเห็น 20. สิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเพื่อเยียวยาความเสียหาย 21. อื่น ๆ	5. สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความสองต่อสอง 6. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือคนที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ 7. สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร 8. สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับ ชูเชิญ ทรมาน หรือใช้วิธีหลอกลวงให้รับสารภาพ 9. สิทธิที่จะได้รับการพยาบาลโดยเร็วเมื่อเจ็บป่วย 10. สิทธิในการขอประกันต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วกรณีไม่ได้ประกันต้องได้รับแจ้งเหตุผลให้ทราบโดยเร็ว สิทธิขั้นพื้นฐานของ “จำเลย” 1. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม 2. สิทธิในการขอประกันต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วกรณีไม่ให้ประกันต้องแจ้งเหตุผลให้จำเลยทราบโดยเร็ว 3. สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน 4. สิทธิที่จะพบทนายความเป็นการส่วนตัว 5. สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร 6. สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ 7. สิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความเพื่อสู้คดี 8. สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตนเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว 9. สิทธิที่จะตรวจดูสำนวนของศาลและขอคัดสำเนาโดยเสียค่าธรรมเนียม 10. สิทธิที่จะตรวจดูสิ่งของที่ยื่นเป็นพยานหลักฐานและคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้นๆ ได้

ตารางที่ 3 รายละเอียดข้อมูลสิทธิของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาหรือคู่ความในคดีอาญา (ต่อ)

สิทธิผู้เสียหาย	สิทธิของผู้ต้องหา/จำเลย
	11. สิทธิที่จะได้รับสำเนาคำฟ้อง 12. สิทธิที่จะได้รับการอ่านและอธิบายคำฟ้องให้ฟัง และการสอบถามคำให้การจากศาล 13. สิทธิที่จะให้การต่อสู้คดี 14. สิทธิที่จะได้รับการสอบถามเรื่องทนายความก่อนเริ่มการพิจารณาคดี 15. สิทธิที่จะคัดค้านคดีที่โจทก์ขอถอนฟ้องในคดีที่จำเลยได้ให้การแก้คดีแล้ว

5.2 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

เป้าหมายภารกิจ : การเปิดเผยสถานะความคืบหน้าคดีอาญา (ชั้นพนักงานสอบสวน - อัยการ - ศาล)

เป้าหมายบุคคล : ผู้เสียหาย และผู้ต้องหา/จำเลย ภายใต้ขอบเขตและสิทธิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

5.3 กระบวนการขับเคลื่อน

1) สำนักงานกิจการยุติธรรม (สจร.) เป็นหน่วยงานกลางประสานความร่วมมือในฐานะฝ่ายเลขานุการ กพยช. เพื่อทำความเข้าใจในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม และศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC)

2) ดำเนินการลงนามข้อตกลงร่วมกัน (พันธสัญญา) เพื่อเป็นข้อผูกพันในการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA)

3) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) : (สพร./DGA) สนับสนุนการจัดทำ SOFTWARE โครงสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้น พร้อมออกแบบ Application Platform เพื่อเปิดสิทธิให้ประชาชน (คู่ความ) เข้าถึงและใช้งานได้ โดยมีระบบการรักษาความปลอดภัยข้อมูล มีชั้นความลับ และกลไกการตรวจสอบย้อนกลับการเข้าถึงข้อมูลอย่างรอบคอบ

4) ดำเนินการเชื่อมโยงระบบสู่ Application/website พร้อมเชื่อมโยงข้อมูลสิทธิประโยชน์ด้านกระบวนการยุติธรรม พร้อมทดสอบระบบ และเปิดให้บริการประชาชน

5) สำนักงานกิจการยุติธรรม (สจร.) ในฐานะหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารข้อมูลกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Contact Point Center : CPC) พร้อมติดตาม ประเมิน และพัฒนาปรับปรุงระบบงาน

หมายเหตุ สำนักงานกิจการยุติธรรม (สจร.) จัดทำคำของบประมาณเพื่อสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว ให้ปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่นำเสนอต่อไป

5.4 การทำงานของระบบ

กระบวนการทำงานของระบบ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ใช้บริการ (ผู้เสียหาย/ผู้ต้องหา) กรอกข้อมูลเลขบัตรประชาชน 13 หลัก

ขั้นตอนที่ 2 หน้าจอ Application จะปรากฏข้อมูลหมายเลขคดี และปรากฏปุ่มกดให้เลือกว่าจะติดตามสถานะการดำเนินคดี

ขั้นตอนที่ 3 หน้าจอ Application จะปรากฏข้อมูลการติดตามสถานะคดี ข้อมูลเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน รวมถึงข้อมูลสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม (เนื้อหากฎหมายของสิทธิผู้เสียหาย ผู้ต้องหา) ที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

3.1 ข้อมูลสถานะคดี (Tracking) ประกอบด้วยข้อมูล

- แผนผังขั้นตอนสถานะคดีว่าอยู่ในขั้นตอนใดของ ตำรวจ อัยการ และศาลยุติธรรม พร้อมปรากฏวันที่ในแต่ละขั้นตอน

- รายชื่อเจ้าหน้าที่พร้อมเบอร์ติดต่อของผู้รับผิดชอบสำนวนคดี

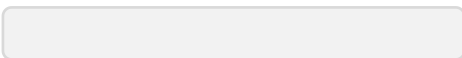
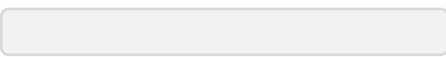
3.2 ข้อมูลสิทธิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (Telling) ซึ่งจะปรากฏขึ้นตามสถานะของคดี ประกอบด้วยข้อมูล

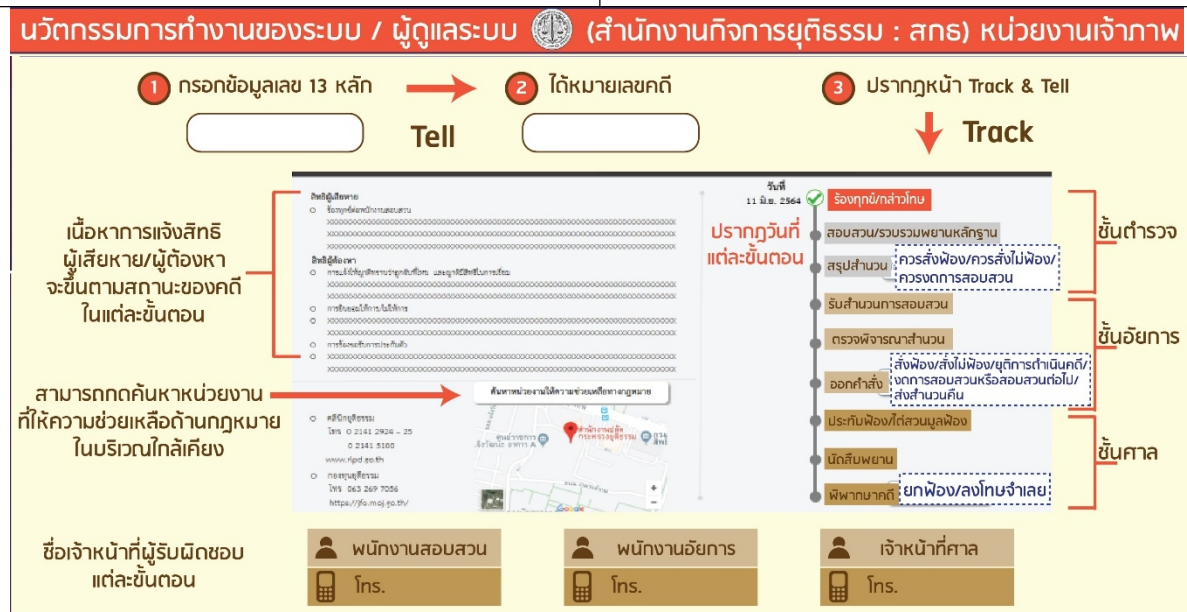
- ขั้นตอน กระบวนการในคดีอาญา ของ พนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการ/ศาลยุติธรรม
- สิทธิของผู้เสียหาย/ผู้ต้องหาหรือคู่ความในคดีอาญา
- ช่องทางและหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย พร้อมตำแหน่งที่ตั้ง ในรูปแบบ

GPS

- ข้อมูลสำร่อนำรู้ในกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ 4 ขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินงานของระบบติดตามสถานะคดี

❶ กรอกข้อมูลเลขบัตรประชาชน 13 หลัก  	ผู้เสียหายและผู้ต้องหากรอกข้อมูลบัตรประชาชน 13 หลัก
❷ ได้หมายเลขคดี  	เมื่อกรอกข้อมูลบัตรประชาชนเลข 13 หลักแล้ว หน้าจอจะปรากฏ หมายเลขคดี หากไม่มีจะขึ้นสถานะ “ท่านไม่มีคดีในปัจจุบัน”
การติดตามสถานะคดี /Tracking	จะมีเมนูขึ้นเพื่อให้กดเข้าไปติดตามสถานะคดี ซึ่งในหน้า page นอกจากจะแจ้งสถานะคดีแล้วยังมีการแจ้งข้อมูลสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหา รวมถึงหน่วยงานที่จะติดต่อสอบถามหรือขอรับคำปรึกษาด้านกฎหมาย ในบริเวณใกล้เคียงกับตำแหน่งปัจจุบันในรูปแบบ GPS เพื่อให้ผู้ที่เข้าระบบสามารถรับทราบช่องทางที่จะขอความช่วยเหลือได้



ภาพที่ 9 นวัตกรรมการทำงานของระบบ Track and Tell Case Status

5.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ปิดช่องว่างของการติดตามสถานะคดี ถึงแม้แต่ละหน่วยงานมีระบบติดตามสถานะคดีแล้ว (Tracking) แต่ยังไม่เชื่อมโยงข้อมูลร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดและได้รับข้อมูลครบถ้วนรอบด้าน จากการบริการด้านความยุติธรรม

(2) ยกระดับการบริการ นอกจากแจ้งสถานะคดีแล้ว ยังรวมถึงการแจ้งสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม/ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการทางคดี

(3) เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน อันนำไปสู่การพัฒนาอื่น ๆ ที่จะสามารถส่งต่อผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่อไปในอนาคต

5.6 ข้อจำกัด/ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อจำกัด

(1.1) นโยบายของผู้บริหารบางหน่วยงานอาจไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน ส่งผลให้การพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง

(1.2) ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศบางหน่วยงานขาดความเสถียร ขาดความถูกต้อง ทำให้ข้อมูลไม่พร้อมที่จะนำมาแลกเปลี่ยน

(1.3) ระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้อมูลกระบวนการยุติธรรมเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในการใช้หรือส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ จึงมีข้อจำกัดเรื่องกฎหมาย เงื่อนไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ

(1.4) การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง หรือผู้ดูแลรับผิดชอบไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยี รวมถึงทัศนคติของผู้กรอกข้อมูลที่อาจมองว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) นโยบายของผู้บริหารหน่วยงานต้องมีความชัดเจน มีการกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง พร้อมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง

(2.2) ปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบที่เป็นปัญหาอุปสรรค เพื่อให้สามารถประสานงานร่วมกัน รวมถึงเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นบูรณาการ

(2.3) ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่กรอกข้อมูลลงในระบบ

บทสรุป

ข้อเสนอแนะนวัตกรรม Track and Tell Case Status (Criminal) นี้ เกิดขึ้นมาจากการระดมสมองและการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย แล้วพบว่า สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ณ ปัจจุบัน ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ที่ได้กำหนดเป้าหมายที่ต้องการจะเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยยกระดับการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ประสานเชื่อมโยง โปร่งใส และเป็นธรรม และได้กำหนดแนวทางในการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ อันเป็นหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยหลักการทำงานของระบบ Track and Tell Case Status (Criminal) จะแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. การติดตามสถานะของคดี (Tracking) โดยจะแจ้งความคืบหน้าสถานะคดี ในภาพรวมกระบวนการ (Flow งาน) ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นสังคมของพนักงานอัยการ และชั้นการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ที่ผู้เสียหายและผู้ต้องหา/จำเลย พึงมีสิทธิรับรู้ ในลักษณะ Timeline เพื่อให้เข้าใจง่าย และจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคดีด้วย

2. การให้ข้อมูลชุดความรู้ /สิทธิของประชาชนเกี่ยวกับงานคดี (Telling) โดยจะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิแก่ผู้เสียหายและผู้ต้องหา/จำเลย และข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ อาทิ สิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญา ช่องทางและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

สำหรับกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบดังกล่าว กำหนดให้สำนักงานกิจการยุติธรรม (สกธ.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางดำเนินการขับเคลื่อนระบบ และกำหนดให้มีการลงนามข้อตกลงร่วมกัน (พันธสัญญา) ระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารข้อมูลกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Contact Point Center : CPC) และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นผู้สนับสนุนการออกแบบและพัฒนา Application Platform

ทั้งนี้ กลุ่มอาสาสมัครหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หากข้อเสนอแนะนวัตกรรม “Track and Tell Case Status (Criminal)” ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาขึ้นมาใช้ได้จริง ก็จะเป็นการเติมเต็มและเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในการแจ้งสถานะของคดี สิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา/จำเลย และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่าง 3 หน่วยงานสำคัญที่อยู่ในสายพานของกระบวนการยุติธรรม อันจะเป็นการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถยกระดับการบริการของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อันจะนำไปสู่การพัฒนาอื่นๆ ที่จะสามารถส่งต่อผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกันต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. ใครเป็นใครในคดีอาญา ผู้เสียหายมีสิทธิอะไรบ้าง (ออนไลน์). 17 กุมภาพันธ์ 2564. แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/923039> (05 กรกฎาคม 2564)
- กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารงานตำรวจ (ออนไลน์). มปป. แหล่งที่มา [https://edupol.org/eduOrganize/eLearning/generalStaff/doc/group 12/02/01.pdf](https://edupol.org/eduOrganize/eLearning/generalStaff/doc/group%2012/02/01.pdf) (05 กรกฎาคม 2564)
- คณะกรรมการการกฤษฎีกาหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ (มปป.). การจัดการสารสนเทศ
ในกระบวนการยุติธรรมไทย. รายงานการศึกษา : สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ.
- คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ (2554). *โครงการศึกษาแนวทางการบูรณาการข้อมูลสถิติกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา*. รายงานวิจัย: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สุดสงวน สุธีสร และคณะ (2547). *โครงการศึกษาระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม*. รายงานวิจัย: สำนักงานกิจการยุติธรรม.
- ชวนส์ถ์ เจนการ และคณะ (2562). *โครงการจัดทำระบบทดลองการเชื่อมโยงข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
อิเล็กทรอนิกส์ กำหนดมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลและกระบวนการทำงานในคดีความมั่นคง
จังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้โครงการเสริมสร้างความร่วมมือพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ
ระบบฐานข้อมูลกลางกระบวนการยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดปัญหาชายแดนใต้*. รายงานวิจัย: สำนักงาน
กิจการยุติธรรม.
- دنۇفل شىنارمىنى (มปป). การพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC). วารสาร
กระบวนการยุติธรรมไทย.
- ธรรมนิติ. สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลย (ออนไลน์). 24 เมษายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.dharmniti.co.th/suspect-defendant/> (05 กรกฎาคม 2564)
- ธีระ สนิเตจารักษ์ และวิชาญ กิตติรัตนพันธ์และคณะ (2563). การศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และบริบทต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมไทย, *วารสารกระบวนการยุติธรรมไทย* ปีที่ 13 เล่ม 2 หน้า 1-23
- สำนักงานอัยการสูงสุด. คู่มือการใช้งานระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อบริการประชาชน AGO Tracking สำหรับ
ประชาชนทั่วไป (ออนไลน์). มปป. แหล่งที่มา https://www2.ago.go.th/images/webfile/agotracking_050762.pdf (05 กรกฎาคม 2564)
- สำนักส่งเสริมงานตุลาการ. ระบบติดตามสำนวนคดี Tracking System (ออนไลน์).มปป. แหล่งที่มา: <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/22/iid/171802> (05 กรกฎาคม 2564)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณะท่านอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง (ยธส.) รุ่นที่ 12 ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักพ่อน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานูภาพ รัชส์สุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ นุชเปี่ยม และ ดร.ธนัทเทพ เจริญประสิทธิ์ โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักพ่อน ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม ที่ได้ให้คำแนะนำ กรอบแนวคิด ตลอดจนร่วมปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด กระทั่งรายงานเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ กลุ่มกาสะลองขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารสำนักงานกิจการยุติธรรม (สกธ.) ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ ผู้เข้ารับการศึกษาร่วมในหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 12 ทุกท่าน โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มกาสะลอง ที่ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ในการนำองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันมีค่าของแต่ละคน มาหลอมรวมกระทั่งเป็นนวัตกรรมสำคัญในรายงานการศึกษา

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากรายงานฉบับนี้ จึงขอมอบเป็นองค์ความรู้ไว้กับสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อนำสู่การพัฒนาและต่อยอดการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสังคม ประชาชน และประเทศชาติต่อไป

คณะผู้จัดทำ

นายนิรันดร์ ยิ่งยืน	เลขานุการรองอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด
พันตำรวจเอก ประทีป เจริญศิลป์	เลขานุการกรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
นายเกรียงไกร สืบสัมพันธ์	ผู้อำนวยการกองปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 5 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในภาครัฐ
นายชัยรัตน์ ทองจับ	ผู้อำนวยการสำนักการอนุญาตวิทยุคมนาคม 1 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
นางสาวจิตติมา อภิธรรมวงศ์	ประธานบริหาร บริษัท รักษาความปลอดภัย จีจีไอ. กรุ๊ป จำกัด
นายพิทักษ์ ธรรมะ	คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
นายวัชรพงษ์ จาวรุ่งวนิชสกุล	ผู้อำนวยการกองกฎหมายและระเบียบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
นางวัลลภัตม์ เสวตรุนทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง
พันตำรวจโท สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ สำนักงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
นายอภิชัย เอกวนากุล	รองอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
นางสาวปริญญช จริงจิตร	ผู้อำนวยการ กองงานคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ สำนักงานกิจการยุติธรรม